

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w m. st. Warszawie

RWA-56/13/568/2000/MK

Warszawa, dn. 27 marca 2001r.

Decyzja Nr RWA – 19/2001

Na podstawie art. 105 § 1 k.p.a. po rozpatrzeniu sprawy wszczętej na wniosek Wspólnoty Mieszkaniowej w Zielonce o nakazanie Kolejowym Zakładom Automatyki Zielonka – Przedsiębiorstwo Państwowe w Zielonce zaniechania praktyki monopolistycznej polegającej na pobieraniu nadmiernie wygórowanych cen za usługi odprowadzania ścieków, określonej w art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz. U. z 1999r. Nr 52, poz. 547 z późn. zm.),
- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **umarza się** postępowanie administracyjne.

UZASADNIENIE

W dniu 29 maja 2000r. do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wpłynął wniosek Wspólnoty Mieszkaniowej w Zielonce (zwanej dalej Wnioskodawcą lub Wspólnotą) z dnia 24 maja 2000r. o wszczęcie postępowania administracyjnego w sprawie stosowania praktyk monopolistycznych przez Kolejowe Zakłady Automatyki Zielonka - Przedsiębiorstwo Państwowe w Zielonce (zwanym dalej również: KZA).

Jak wynikało z uzasadnienia wniosku Wspólnoty, zarzut stosowania praktyki monopolistycznej przez KZA, oparty został na fakcie wprowadzenia od stycznia 2000r. podwyżki opłat za odprowadzanie ścieków, w wyniku której ceny te stały się nadmiernie wygórowane. Wspólnota w piśmie z dnia 27 stycznia 2000r. skierowanym do KZA podważyła nadesłaną jej kalkulację ww. opłat. W zamian otrzymała pismo od KZA z dnia 14 lutego 2000r. z wypowiedzeniem jej dotychczasowej umowy nr ZU/089/95 z dnia 1 maja 1995r., której termin wygaśnięcia wyznaczono na 31 maja 2000r.

Ustosunkowując się do powyższego wniosku, KZA pismem z dnia 20 lipca 2000r. wyjaśniły, iż oczyszczalnia ścieków KZA budowana była w latach pięćdziesiątych tylko na potrzeby własne Zakładu. W związku z tym nie prowadzą oddzielnego rozliczenia kosztów utrzymania oraz uzyskanych przychodów ze świadczonych dodatkowo usług. W koszty wliczone są również kary za naruszenie warunków jakim powinny odpowiadać ścieki. Przyczyną występowania tych kar jest niewydolność oczyszczalni w stosunku do ilości przepuszczanych przez nią ścieków. Decyzja o podłączeniu dodatkowego dostawcy ścieków była świadoma co do jej konsekwencji. Powyższe było podyktowane tym, że podłączenie miało nastąpić na okres przejściowy tj. do momentu zakończenia rozbudowy kanalizacji miejskiej na tym terenie. Dlatego też koszty te wliczone są w cenę 1m³ ścieków.

W ww. piśmie KZA odrzuciły również zarzut Wspólnoty, iż jest zmuszona do korzystania z usług KZA. Przedsiębiorstwo podnosi, iż największym odbiorcą ścieków na terenie Zielonki jest Urząd Miasta Zielonka. Podłączenie do kanalizacji miejskiej następuje na wniosek zainteresowanej strony. Zdaniem KZA, Wspólnota również mogła złożyć taki wniosek i odłączyć się od oczyszczalni KZA, jednakże z niewiadomych dla Zakładów przyczyn nie zrobiła tego.

Odpowiadając na ww. argumenty Wnioskodawca podkreślił, iż naliczanie kar za nadmierną ilość ścieków w stosunku do pojemności oczyszczalni nie może mieć zastosowania do Wspólnoty, ponieważ ilość ścieków splawianych z jej budynków była uwzględniona przy budowie całego kompleksu KZA (pismo z dnia 2 września 2000r.).

W toku postępowania wyjaśniającego Przedsiębiorstwo zwróciło uwagę, iż kary płacone z tytułu naruszenia warunków jakim powinny odpowiadać ścieki po oczyszczeniu, rozłożone są na wszystkich dostawców ścieków do oczyszczalni zakładowej. Zakłady argumentują, iż oczyszczalnia stanowiąca własność przedsiębiorstwa nie jest zobowiązana do świadczenia usług dla innych podmiotów i w związku z powyższym, wszyscy korzystający z niej ponoszą koszty wynikające z eksploatacji. Przedsiębiorstwo podkreśla, iż nie zostało powołane do tego aby świadczyć na zewnątrz usługi w zakresie odbioru ścieków i ich utylizacji. W związku z powyższym nie widzi konieczności prowadzenia w swoich dokumentach rachunkowych tak rozdrobnionych kont analitycznych, co w rezultacie powodowałoby konieczność zwiększenia nakładów czasu pracy i zwiększonych kosztów własnych (pismo z dnia 17 października 2000r.).

Zakłady wyjaśniły, iż kalkulacje prowadzone są w oparciu o przewidywany z roku na rok zakres prac do wykonania w celu utrzymania oczyszczalni w eksploatacji. Część prac wykonywana jest przez służby własne przedsiębiorstwa, pozostałe prace są zlecane innym przedsiębiorcom.

KZA przekazały również informację, iż kalkulacja opłaty za oczyszczenie i odprowadzenie 1 m³ ścieków obowiązującej w 2000r. zawiera następujące elementy:

1. ilość odprowadzonych ścieków w 1999r. mierzona na podstawie wskazań wodomierzy rejestrujących pobór wody,
- 1a. opłatę za odprowadzanie ścieków pobieraną przez Wydział Ochrony Środowiska, która jest uzależniona od ilości odprowadzanych ścieków,

- 1b. kary za naruszenie warunków, jakim powinny odpowiadać ścieki płacone na rzecz Wydziału Ochrony Środowiska,
2. płace wartość robocizny wykonywanej przy bieżącej obsłudze oczyszczalni,
3. remonty i prace konserwacyjne – suma kosztów ponoszonych na utrzymanie tego obiektu w sprawności technicznej,
  - 3a. oczyszczanie dołu Ynhoffa z gęstych nieczystości płynnych,
  - 3b. czyszczenie studzienek oraz sieci kanalizacyjnej (prace te są wykonywane przez służby własne przedsiębiorstwa),
  - 3c. Remont pomp i osprzętu (dokonywany przez służby własne przedsiębiorstwa)
  - 3d. Remont budynku oczyszczalni biologicznej, ogrodzenia oraz dołu Ynhoffa (dokonywany przez służby własne przedsiębiorstwa),
  - 3e. wymiana złoża (koku) w oczyszczalni biologicznej polegająca na corocznej częściowej wymianie ze względu na zanieczyszczenie i utratę zdolności oczyszczających (pismo z dnia 17 października 2000r.).

Pismem z dnia 21 listopada 2000r., Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w m.st. Warszawie (zwany dalej: organem antymonopolowym) zawiadomił strony o wszczęciu postępowania administracyjnego w sprawie nakazania Kolejowym Zakładom Automatyki Zielonka – Przedsiębiorstwo Państwowe w Zielonce zaniechania praktyki monopolistycznej, polegającej na pobieraniu nadmiernie wygórowanych cen za usługi przyjmowania ścieków, określonej w art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów - Dz. U. z 1999r. Nr 52, poz. 547 z późn. zm. (zwanej dalej ustawą antymonopolową).

W odpowiedzi na powyższe zawiadomienie Zakłady wyraziły opinię, iż w świetle przedstawionych w trakcie postępowania wyjaśnień nie stosują praktyki monopolistycznej polegającej na pobieraniu nadmiernie wygórowanych cen za usługi przyjmowania ścieków. KZA nie przedstawiły ponadto żadnych dodatkowych wyjaśnień w sprawie twierdząc, iż swoje stanowisko zawarły w piśmie z dnia 17 października 2000r.

Do ww. pisma z dnia 12 grudnia 2000r. zostały jedynie załączone następujące dokumenty:

- decyzja Wojewody Warszawskiego Nr 172/98 z dnia 19 października 1998r. (pozwolenie wodnoprawne),
- decyzja Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 26 maja 2000r. w sprawie nałożenia kary pieniężnej za wprowadzanie ścieków do wód powierzchniowych z naruszeniem warunków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym,
- decyzja Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 26 maja 2000r. w sprawie wysokości kosztów pobierania próbek oraz wykonania pomiarów i analiz ścieków na podstawie których stwierdzono naruszenie wymagań ochrony środowiska w oparciu o wyniki kontroli przeprowadzonej w dniu 14 kwietnia 1999r.,
- decyzja Wojewody Mazowieckiego z dnia 1 lutego 2000r. w sprawie ustalenia dla KZA opłaty za wprowadzanie ścieków;

- zawiadomienie o wszczęciu postępowania w sprawie ustalenia łącznej kary pieniężnej za rok 1999 za naruszenie wymaganych warunków wprowadzania ścieków do środowiska;
- wezwanie na rozprawę z dnia 11 maja 2000r. w ww. sprawie.

Wnioskodawca, odnosząc się - w piśmie z dnia 30 listopada 2000r. - do dotychczasowych wyjaśnień KZA, podniósł, iż jego zastrzeżenia budzi ewidencjonowanie wszystkich kosztów powstałych z świadczenia usług zarówno na sprzedaż, jak i dla potrzeb własnych na jednym koncie, a następnie podział łącznych kosztów na poszczególnych kontrahentów. Wspólnota argumentuje, iż KZA w rzeczywistości świadczą usługi jedynie w zakresie odbioru ścieków, pozostałe świadczenia jak np. wytwarzanie energii cieplnej, dostawy wody podejmowane są wyłącznie na potrzeby Zakładów.

Wspólnota zwraca również uwagę, iż pomimo funkcjonowania w Zielonce trzech oczyszczalni ścieków, trudno byłoby jej podłączyć się do innego odbiorcy niż Zakłady, ponieważ instalacja kanalizacyjna w budynkach stanowiących jej własność, jest od momentu wybudowania technicznie i konstrukcyjnie złączona z siecią KZA.

Wnioskodawca przekazał również informacje odnośnie wysokości opłat za odbiór ścieków stosowanych przez innych przedsiębiorców, które wynoszą:

- 1,40 zł + 7% VAT- kanalizacja miejska,
- 1,53 zł (łącznie z VAT) – osiedle wojskowe,
- 2,19 zł + 7% VAT (łącznie z opłatą za zimną wodę) – Spółdzielnia Mieszkaniowa w Zielonce.

W toku postępowania administracyjnego, do Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w m.st. Warszawie, wpłynęło pismo Wspólnoty z dnia 10 stycznia 2001r. zawierające informację, iż w dniu 22 grudnia 2000r. stanowiące własność Wspólnoty Mieszkaniowej budynki mieszkalne Nr 11^A i 11^B znajdujące się przy ul. Prymasa Wyszyńskiego, zostały przyłączone do miejskiej kanalizacji ściekowej, w związku z czym Wspólnota, z dniem 23 grudnia 2000r., rozwiązała umowę Nr Zu/089/95 z dnia 1 maja 2000r. o dostawę wody i odprowadzanie ścieków z nieruchomości Wspólnoty Mieszkaniowej do oczyszczalni KZA Zielonka.

Wnioskodawca podnosi, iż do dnia 10 stycznia 2001r. wszyscy właściciele mieszkań Wspólnoty Mieszkaniowej podpisali umowę z Urzędem Miasta Zielonka o odbiór ścieków.

Organ antymonopolowy ustalił i zważył, co następuje:

Stosownie do art. 105 § 1 k.p.a. gdy postępowanie z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe, organ administracji państwowej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania.

Ustalenie istnienia tej przesłanki stwarza obowiązek zakończenia postępowania poprzez jego umorzenie, ponieważ nie będzie wtedy podstaw do rozstrzygnięcia sprawy co do jej istoty. Dalsze prowadzenie postępowania w takim przypadku stanowiłoby o jego wadliwości, mającej istotny wpływ na wynik sprawy (B.Adamiak, J.Borkowski „Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz.” Wydawnictwo C.H. BECK, Warszawa 1996, s. 461).

Bezprzedmiotowość postępowania administracyjnego, o której stanowi się w art. 105 § 1 k.p.a., oznacza, że brak jest któregoś z elementów materialnego stosunku prawnego, a wobec tego nie można wydać decyzji załatwiającej sprawę przez rozstrzygnięcie jej co do istoty sprawy. Przesłanka umorzenia postępowania może istnieć jeszcze przed wszczęciem postępowania, co zostanie ujawnione dopiero w toczącym się postępowaniu, a może ona powstać także w czasie trwania postępowania, a więc w sprawie już zawisłej przed organem administracyjnym (Tamże, s. 462).

Zachowania przedsiębiorców określone w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz. U. z 1999r. Nr 52, poz. 547 z późn. zm.) mają charakter indywidualnych praktyk monopolistycznych. Ocenie tego przepisu podlegają zasadniczo podmioty posiadające pozycję monopolistyczną w rozumieniu art. 2 pkt 6 ww. ustawy. Zgodnie z ww. przepisem przez pozycję monopolistyczną rozumie się pozycję przedsiębiorcy, polegającą na tym, że przedsiębiorca ten nie spotyka się z konkurencją na rynku krajowym lub lokalnym. Przepis art. 7 może mieć także zastosowanie do przedsiębiorców zajmujących pozycję dominującą, o ile ich udział w rynku i stosowane przez nich praktyki wywołują skutki podobne do skutków zachowań monopolistycznych przedsiębiorców (art. 7 ust. 2). Zgodnie z zapisem art. 2 pkt. 7 ww. ustawy przez pozycję dominującą rozumie się pozycję przedsiębiorcy, polegającą na tym, że przedsiębiorca ten nie spotyka się z istotną konkurencją na rynku krajowym lub lokalnym. Domniemywa się, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%.

W celu wyznaczenia rynku relewantnego (właściwego) określona działalność gospodarcza poddana zostaje analizie z trzech punktów widzenia: asortymentowego, geograficznego i czasowego (por. S. Gronowski „Ustawa antymonopolowa. Komentarz. Wyd. 2” Warszawa 1999 Wydawnictwo C.H. BECK, s. 118).

W przedmiotowej sprawie zasadnicze znaczenie ma element rynku relewantnego, jakim jest rynek geograficzny.

Rynek geograficzny można zdefiniować jako obszar, na którym warunki konkurencji, mające zastosowanie do danego produktu, są dla wszystkich konkurentów zbliżone. Na wielkość rynku geograficznego w sposób naturalny wywierają wpływ czynniki mające swe źródło w naturze towaru, a także w jego transporcie, który może być utrudniony tak ze względu na specyfikę produktu, jak i wysoki udział kosztów transportu w jego wartości.

Niezbędnym warunkiem świadczenia usług odprowadzania ścieków jest konieczność posiadania odpowiedniej infrastruktury kanalizacyjnej umożliwiającej spławianie ścieków do oczyszczalni.

Zakres ww. usług świadczonych przez KZA Zielonka był ograniczony geograficznie do obszaru, z którego KZA mogło odprowadzać ścieki bytowo-gospodarcze na podstawie pozwolenia wodnoprawnego wydanego przez Wojewodę Warszawskiego Decyzją Nr 172/98 z dnia 19 października 1998r.

Zgodnie z pkt I 1.a) ww. decyzji udzielono KZA – Przedsiębiorstwo Państwowe w Zielonce *pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzanie do Rowu Magenta oczyszczonych ścieków bytowo-gospodarczych w ilości ogólnej 37,5 m³/d w tym:*

- z *Osiedla Wspólnoty Mieszkaniowej – 16,0 m³/d*
- z *Osiedla Spółdzielni Mieszkaniowej „Automatyk” – 8,8 m³/d*
- z *Kolejowych Zakładów Automatyki – 7,6 m³/d*
- z *firmy „WADIMA” – 4,9 m³/d.*

Na wyżej określonym rynku KZA posiadały pozycję monopolistyczną, albowiem odprowadzanie ścieków z ww. obszaru było możliwe jedynie za pośrednictwem stanowiącej własność Zakładów infrastruktury kanalizacyjnej.

W trakcie postępowania Wnioskodawca podkreślał, że z uwagi na fakt, iż instalacja kanalizacyjna w budynkach stanowiących własność Wspólnoty jest od momentu wybudowania technicznie i konstrukcyjnie złączona z siecią KZA, pomimo funkcjonowania w Zielonce trzech oczyszczalni ścieków trudno byłoby mu podłączyć się do innego odbiorcy niż Zakłady.

Ww. budynki znajdowały się więc poza zasięgiem miejskiej kanalizacji ściekowej, jednakże ww. sieć podlegała ciągłej rozbudowie.

Z informacji przekazanych w piśmie Wnioskodawcy z dnia 10 stycznia 2000r. wynika, iż w dniu 22 grudnia 2000r. stanowiące własność Wspólnoty Mieszkaniowej budynki mieszkalne Nr 11^A i 11^B (znajdujące się przy ul. Prymasa Wyszyńskiego), zostały przyłączone do miejskiej kanalizacji ściekowej. Do dnia 10 stycznia 2001r. wszyscy właściciele mieszkań Wspólnoty Mieszkaniowej podpisali umowę o odbiór ścieków z Urzędem Miasta Zielonka.

Zgodnie z pkt II 2 ww. pozwolenia wodnoprawnego *po wybudowaniu miejskiej sieci kanalizacyjnej, Zakład winien bezzwłocznie wykonać przełączenia ścieków i zlikwidować oczyszczalnię, w sposób gwarantujący ochronę środowiska.*

Jak wykazano powyżej sankcje z tytułu naruszenia art. 7 ust. 1 ustawy antymonopolowej mogą być wyciągnięte jedynie w stosunku do przedsiębiorcy posiadającego pozycję dominującą (lub monopolistyczną). Przedsiębiorca nie posiadający takiej siły rynkowej nie podlega przepisom ustawy antymonopolowej, choćby nawet jego zachowanie wyczerpywało hipotezę art. 7 ust. 1.

Z uwagi na specyfikę świadczonych przez Zakłady usług odprowadzania ścieków, w momencie podłączenia budynków Wspólnoty Mieszkaniowej do miejskiej kanalizacji ściekowej, zmienił się zakres rynku geograficznego w przedmiotowej sprawie. Obecnie obejmuje on całą sieć kanalizacyjną Miasta Zielonka.

Zatem nie ulega wątpliwości, iż KZA Zielonka w sposób trwały utraciły pozycję dominującą na rynku relewantnym w sprawie, zaś jej odzyskanie nie wchodzi w grę. Niniejsze postępowanie stało się więc bezprzedmiotowe.

Zgodnie z orzecznictwem antymonopolowym *wydanie decyzji z art. 8 ust. 1 ustawy antymonopolowej przeciwko przedsiębiorcy, który w sposób trwały utracił pozycję dominującą, naruszałoby zasady praworządności (art. 6 k.p.a.) oraz kontroli i nadzoru nad przestrzeganiem prawa (art. 7 k.p.a.) - por.: wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 17 marca 1999r. sygn. akt XVII Ama 77/98.*

Biorąc powyższe pod uwagę orzeczono jak w sentencji.

Od decyzji niniejszej służy odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Antymonopolowego za pośrednictwem niniejszej Delegatury w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji.

DYREKTOR
Delegatury w n.s. Warszawa
Jerónimo Król

Otrzymują:

- 1. Kolejowe Zakłady Automatyki w Zielonce**
- Przedsiębiorstwo Państwowe
ul. Prymasa S. Wyszyńskiego 11
05-220 ZIELONKA
- 2. Wspólnota Mieszkaniowa w Zielonce**
ul. Prymasa S. Wyszyńskiego 11 A i B
05-220 ZIELONKA

